

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет з підготовки іноземних громадян
Кафедра фармацевтичного менеджменту та маркетингу

ЕТИКА ТА ДЕОНТОЛОГІЯ У ФАРМАЦІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА
освітньої компоненти

підготовки	<u>другий (магістерський рівень)</u> (назва рівня вищої освіти)
галузі знань	<u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>226 Фармація, промислова фармація</u> (код і найменування спеціальності)
освітньої програми	<u>Клінічна фармація</u>

2023 рік
рік створення

Робоча програма освітньої компоненти «Етика та деонтологія у фармації» спеціальності 226 Фармація, промислова фармація освітньої програми Клінічна фармація для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.

Розробники:

МАЛИЙ Володимир – завідувач кафедри фармацевтичного менеджменту та маркетингу, доктор фармацевтичних наук, професор.

ЧЕГРИНЕЦЬ Анна – асистент кафедри фармацевтичного менеджменту та маркетингу, кандидат фарм. наук.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри фармацевтичного менеджменту та маркетингу

Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Зав. кафедри ФММ

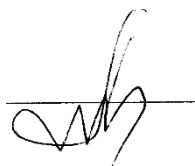

проф. Володимир МАЛИЙ

Робоча програма схвалена на засіданні профільної методичної комісії з економіко-управлінських та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол від «05» вересня 2023 року № 1

Голова профільної комісії

проф. Алла НЕМЧЕНКО

1. Опис освітньої компоненти

Мова навчання: українська

Статус освітньої компоненти: вибіркова

Передумови вивчення освітньої компоненти: Етика та деонтологія у фармації виникла і розвивається в системі філософського знання та складає важливу частину в культурі людства. Фармацевтична етика як частина загальної етики є наукою про моральну цінність вчинків фармацевтичних працівників всіх ланок, їх поведінку у сфері своєї діяльності. Це обумовлюється особливостями їх практичної діяльності, положенням і роллю в суспільстві. Професійна діяльність фармацевтичних працівників повинна базуватися на принципах етики та деонтології, оскільки від даних основ значною мірою залежить здоров'я, настрої, благополуччя людей, морально-психологічний клімат в суспільстві, що впливає на продуктивність праці. Освітня компонента «Етика та деонтологія у фармації» базується на вивченні здобувачами вищої освіти таких суспільних компонент, як «Вступ до фаху» «Історія світової та української культури», «Філософія».

Предметом вивчення освітньої компоненти «Етика та деонтологія у фармації» є прикладні аспекти фармацевтичної етики, біоетики та деонтології у фармації.

Інформаційний обсяг освітньої компоненти. На вивчення освітньої компоненти відводиться **90** годин **3** кредити ECTS.

2. Мета та завдання освітньої компоненти

Метою викладання освітньої компоненти «Етика та деонтологія у фармації» є формування системи знань з моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології для подальшого належного виконання професійних обов'язків фахівцями фармації.

Основними **завданнями** освітньої компоненти «Етика та деонтологія у фармації» є засвоєння сутності основних понять моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології, набуття вмінь з використання базових інструментів успішного спілкування та взаємодії, вирішення моральних та комунікативних проблем, пов'язаних з практичною діяльністю фармацевтичного працівника.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Освітня компонента «Етика та деонтологія у фармації» забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей:**

інтегральна:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

загальні:

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.

ЗК 9. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

ФК 13. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання (ПРН), формуванню яких сприяє освітня компонента:

ПРН 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН 4. Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та використання цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих завдань професійної діяльності.

ПРН 5. Позиціонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці; формулювати цілі власної діяльності з урахуванням суспільних і виробничих інтересів.

ПРН 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРН 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 10. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРН 25. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами.

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач освіти повинен

знати:

- свої соціальні та громадські права та обов'язки;
- методи реалізації знань у вирішенні практичних питань;
- проблеми збереження навколишнього середовища, вимоги санітарно-гігієнічного режиму та умови охорони праці;
- сучасні тенденції розвитку галузі та аналізувати їх;
- структуру та особливості професійної діяльності;
- елементи виробничої та соціальної адаптації; фактори успішної адаптації до нового середовища;
- тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки;
- методи оцінювання показників якості діяльності;
- про соціальну відповідальність організацій;
- етично-правові норми фармацевтичної діяльності;
- деонтологічні аспекти взаємовідносин фармацевт-пацієнт;
- вимоги ВООЗ до сучасних фармацевт;
- основні положення Етичного кодексу фармацевтичних працівників України;
- стандарти обслуговування відвідувачів (алгоритм спілкування провізора із відвідувачем аптеки);
- про необхідність втілення біоетики в сучасну фармацію та медицину, про зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації;

- про етичні критерії ВООЗ з просування ЛЗ на ринок, їх мету, сферу використання;
- Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я.

вміти:

- формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї;
- використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій;
- проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання;
- застосовувати знання для сучасного розвитку підприємства;
- здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань;
- формувати ефективну стратегію особистісної адаптації до нових умов;
- обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи;
- забезпечувати якісне виконання професійної роботи;
- інтерпретувати вимоги Належної аптечної практики (GPP);
- виконувати рекомендації з Належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я.

володіти:

- методами мовної та психологічної культури ділового спілкування з відвідувачами аптек, медичними представниками, колегами, керівництвом, представниками контролюючих органів тощо;
- технологіями стандартів обслуговування відвідувачів (алгоритм спілкування фармацевта з відвідувачем аптеки); методами регулювання конфліктів при спілкуванні зі невірніваженими відвідувачами аптек;
- прийомами невербального зв'язку.

4. Структура освітньої компоненти

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	у сь го	у тому числі					у сь ого	у тому числі				
		л	сем	пз	лаб	с. р.		л	се м.	п з	лаб	с. р.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників												
Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників	5	1		1		3						
Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників	6	1		2		3						
Тема 3. Основи професійних комунікацій	9	1		3		5						
Тема 4. Морально-психологічний клімат в колективі	7	1		1		5						
Тема 5. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	9	2		2		5						
Тема 6. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	9	2		2		5						
Контроль змістового модуля 1	5			1		4						
Разом за змістовим	50	8		12		30						

модулем 1													
Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку													
Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	10	2		3		5							
Тема 8. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	8	2		3		3							
Тема 9. Бізнес-етика	8	2		3		3							
Тема 10. Права та відповідальність фармацевтичного працівника.	8	2		1		5							
Контроль змістового модуля 2	5			1		4							
Разом за змістовим модулем 2	39	8		11		20							
Семестровий залік з модуля 1: “Етика і деонтологія у фармації”.	1			1									
Усього годин	90	16		24		50							

5. Зміст програми освітньої компоненти

Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників

Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників

Етика в системі знань про мораль. Мораль, її функції. Виховання морально-етичних цінностей: чесність, милосердя, совісність, відповідальність за доручену справу. Історичний шлях становлення етики, фармацевтичної етики. Деонтологія. Становлення фармацевтичної деонтології. Досвід минулого з медицини та фармації в підготовці фармацевтичних працівників.

Деонтологічні принципи клятви Гіппократа. Концепція Альберта Швейцера «благоговіння перед життям». Зв'язок біоетики з фармацією.

Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників

Випадки деетизації та дегуманізації в сучасній медицині та фармації. ВООЗ про підготовку та вимоги до сучасних фармацевтів. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. Належна фармацевтична практика.

Проблемні питання сьогодення в фармації: комерційний характер роботи аптечних закладів і соціальна їх функція, надходження на фармацевтичний ринок неякісних та фальсифікованих лікарських засобів, участь бізнесменів в діяльності аптечних та фармацевтичних закладів, тощо.

Тема 3. Основи професійних комунікацій

Вміння спілкуватися з людьми – шлях до успіху. Мовні та психологічні ключі визначення типу людини. Диференційований підхід до споживачів. Спілкування з конфліктною людиною.

Стандарти обслуговування (алгоритм спілкування провізорів/фармацевтів із покупцем в аптеці). Контроль якості обслуговування споживачів аптеки: внутрішні інспекції та метод Mystery shopping (таємний покупець). Належна фармацевтична опіка. Протоколи фармацевта при відпуску безрецептурних лікарських засобів.

Союз або тріада: лікар – пацієнт – фармацевт. Взаємовідносини фармацевта та лікаря. Взаємовідносини фармацевтів у колективі. Взаємовідносини фармацевтів з медичними представниками.

Тема 4. Морально-психологічний клімат в колективі

Система цінностей, правила, психологічний клімат. Імідж аптечного закладу. Етичні кодекси. Корпоративна культура аптечних\фармацевтичних закладів. Складові корпоративної культури. Лояльність або залученість колективу. Види корпоративних культур. Моніторинг корпоративної культури.

Тема 5. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників

Життєві цінності та пріоритети фармацевтичних працівників. Ієрархія потреб фармацевта. Роль мотивації в діяльності фармацевта. Форми стимулювання праці. Методи мотивації: економічний метод, нові завдання: «збагачення роботи», залучення до керівництва. Демотивуючі фактори, які заважають роботі аптек. Стрес. Емоційна виснаженість. Причини незадоволеності від роботи та шляхи їх усунення.

Тема 6. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації

Історія становлення біоетики. Зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації. Правила і принципи біоетики. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових ЛЗ. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових та генеричних ЛЗ. Клінічні випробування за участю дітей. Форма Інформованої згоди. Роль Етичних комітетів. Концепція «3R» Рассела та Берча.

Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку

Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок

Критерії ВООЗ з просування ЛЗ на ринок. Мета критеріїв, сфера їх використання. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я. Рекламування ЛЗ серед лікарів та населення. Робота медичних представників. Симпозіуми та наукові наради як спосіб просування ЛЗ. Вимоги до інформації в інструкціях з медичного призначення ЛЗ. Упаковка та маркування. Постмаркетингові дослідження. Самостійне лікування безрецептурними ЛЗ. Неетичні дії суб'єктів ринку.

Тема 8. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях

Управлінська етика: визначення, сутність. Основні ознаки колективу. Етичні аспекти адаптації нових працівників та молодих фахівців. Етичні відносини в колективі. Загальні принципи спілкування керівника із підлеглими. Обмеження, які заважають роботі колективу. Вимірювання ступеня зрілості колективу за В. Зигертом та Л. Ланг. Формування етичних норм і культури підприємництва в організаціях. Етичні кодекси робітників і службовців. Оцінка персоналу. Навчання персоналу.

Тема 9. Бізнес-етика

Поняття «бізнес-етика». Соціальна відповідальність бізнесу: «за» і «проти». Труднощі та перспективи фармацевтичної індустрії. Порушення принципів етики при просуванні ЛЗ на ринок. Кодекс ділової етики. Етика ділових відносин. Мовна та психологічна культура ділового спілкування. Невербальні засоби в діловій мовній практиці. Особливості ведення бізнесу в інших країнах.

Тема 10. Права та соціальний захист фармацевтичного працівника. Правопорушення та відповідальність

Права та обов'язки фармацевта. Соціальний захист фармацевтичного працівника. Належне виконання професійних обов'язків. Правопорушення і відповідальність. Види відповідальності: дисциплінарна, матеріальна, моральна, адміністративна та кримінальна. Ятрогенні захворювання і помилки фармацевтів. Попередження помилок фармацевтів.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	1	
2	Професійна моральність фармацевтичних працівників	1	
3	Основи професійних комунікацій	1	
4	Морально-психологічний клімат в колективі	1	
5	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	2	
6	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	2	
7	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	2	
8	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	2	
9	Бізнес-етика	2	
10	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	2	
Усього годин		16	

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	1	
2	Професійна моральність фармацевтичних працівників	2	
3	Основи професійних комунікацій	3	
4	Морально-психологічний клімат в колективі	1	
5	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	2	
6	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації.	2	
7	Контроль змістового модуля 1	1	
8	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	3	
9	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	3	
10	Бізнес-етика	3	
11	Права та відповідальність фармацевтичного працівника.	1	
12	Контроль змістового модуля 2	1	
13	Семестровий залік з модуля 1: “Етика та деонтологія у фармації”	1	
Усього годин		24	

8. Теми практичних занять

не передбачені робочим навчальним планом

9. Теми лабораторних занять

не передбачені робочим навчальним планом

10. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	3	
2	Професійна моральність фармацевтичних працівників	3	
3	Основи професійних комунікацій	5	
4	Морально-психологічний клімат в колективі	5	
5	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	5	
6	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	5	
7	Змістовий модуль 1	4	
8	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	5	
9	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	3	
10	Бізнес-етика	3	
11	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	5	
12	Змістовий модуль 2	4	
13	Семестровий залік з модуля 1: “Етика та деонтологія у фармації”	-	
Усього годин		50	

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати невелику доповідь на окремі питання тем з освітньої компоненти.
2. Підготувати реферат на обрану тему.
3. Розробити критерії «ідеального фармацевта».
4. Ознайомитися з методом оцінки якості обслуговування «Таємний покупець».
5. Вирішити ситуаційні завдання запропоновані викладачем.
6. Ознайомитися з напрямками діяльності Всесвітньої організації охорони здоров'я.
7. Ознайомитися з сучасними проблемами етики та біоетики та обґрунтувати своє ставлення до них: сурогатне материнство, трансплантація органів, аборти, існування дитячих будинків, евтаназія, захист навколишнього середовища, ін.
8. Дайте відповіді на питання:
  - А. Що вплинуло на ваш вибір професії?
  - Б. Чи маєте ви уявлення про майбутню професію?
  - В. Яку заробітну плату вважаєте гідною?
  - Г. Які якості людини є для вас важливими?

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання поточної навчальної діяльності (проводиться під час кожного заняття) – контроль теоретичних знань, практичних умінь та навичок у вигляді розв'язання ситуаційного завдання. При засвоєнні кожної теми модулів за поточну навчальну діяльність здобувачам вищої освіти виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення модуля сумуються.

Схема нарахування та розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	Контроль ЗМ1	T7	T8	T9	T10	Контроль ЗМ2	
4	4	4	4	4	4	30	4	4	4	4	30	100

Застосовується така система оцінок: за кожну тему дисципліни здобувач вищої освіти повинен набрати $\min - 2,4$ бали, $\max - 4$ бали.

Система оцінювання, бали	Критерії оцінки
0-2,3	виставляється здобувачу вищої освіти, який: <ul style="list-style-type: none"> виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки; здобувач вищої освіти не зміг виконати ситуаційні завдання, не оформив робочий журнал
2,4	виставляється здобувачу вищої освіти, який: <ul style="list-style-type: none"> виявив недостатньо глибокі знання основного програмного матеріалу при усній або письмовій відповіді на теоретичне питання; практичне завдання (ситуаційне завдання, графічне завдання та ін.) виконав самостійно, але допустив незначні помилки і таке ін.
3,2	виставляється здобувачу вищої освіти, який: <ul style="list-style-type: none"> виявив повне знання програмного матеріалу при усній або письмовій відповіді на теоретичне запитання, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустив окремі несуттєві помилки; практичне завдання (ситуаційне завдання, графічне завдання та ін.) виконано здобувачем вищої освіти самостійно без помилок
4	виставляється здобувачу вищої освіти, який: <ul style="list-style-type: none"> виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу при усній або письмовій відповіді на теоретичні питання, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонструвати знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання; практичне завдання (ситуаційне завдання, графічне завдання та ін.) виконано здобувачем вищої освіти самостійно без помилок.

Контроль засвоєння змістових модулів 1-2 (ЗМ1, ЗМ2) проводиться на останніх заняттях вивчення тем змістових модулів. Засобами діагностики знань здобувачів вищої освіти є тестовий контроль за допомогою комп'ютерної програми та 2 теоретичних питання.

До контролю ЗМ 1-2 допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою (відпрацьовані пропущені семінарські заняття тощо). Сума балів за ЗМ містить бали, отримані під час семінарських занять та під час контролю засвоєння ЗМ.

Нарахування балів за контроль засвоєння змістових модулів

Змістові модулі	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1	32,4	54
Змістовий модуль 2	27,6	46

Структура білета:

- 30 тестових завдань – 10 балів;
- 2 теоретичних питання – здобувачу вищої освіти виставляється оцінка за шкалою:

Бали		Національна шкала	Критерії оцінки
ЗМ1	ЗМ2		
18 - 20		відмінно	виставляється здобувачу вищої освіти, який при відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу; продемонстрував знання, передбачені на рівні творчого використання
15 - 17		добре	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо відповіді на питання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, правильно виконав поставлене завдання, показав володіння практичними навичками, але припустив окремі несуттєві помилки
12 - 14		задовільно	виставляється, якщо при відповіді на питання здобувач вищої освіти виявив недостатні знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення; в цілому справився з поставленим завданням, але при цьому окремими навичками володіє невпевнено
0 – 11		незадовільно	виставляється, якщо при відповіді на питання здобувач вищої освіти виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки, не зміг виконати практичні завдання, не вирішено задачу, розрахунки проведено невірно тощо

Шкала оцінювання освітньої компоненти

Сума балів за 100-бальною шкалою	Шкала ECTS	Оцінка за недиференційованою шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано
1-34	F	

12. Форми поточного та семестрового контролю успішності навчання

1. Усний контроль.
2. Письмовий контроль.
3. Тестові завдання.
4. Підготовка рефератів, доповідей та їх презентацій за темами дисципліни.

Форма контролю – семестровий залік.

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма освітньої компоненти.
2. Робоча програма освітньої компоненти.
3. Силабус.
4. Календарно-тематичні плани лекцій, семінарських занять.
5. Матеріали комп'ютерних презентацій лекцій.
6. Завдання до самостійної роботи студентів.
7. Перелік теоретичних питань до змістових модулів 1, 2.

8. Тестові завдання.

9. Пакет білетів до контролю змістового модулю 1 та змістового модулю 2 з еталонами відповідей.

14. Рекомендована література

Основна

1. Малий, В. В. Етика та деонтологія у фармації: навч. посіб. / В. В. Малий [та ін.]; за ред. проф. В. В. Малого – Харків: НФаУ, 2017. – 251 с.
2. Робочий зошит з етики та деонтології у фармації [Електронний ресурс] : для семінар. занять студ. ден. та заоч. від-ня спец. "Фармація" / В. В. Малий, З. Р. Сафіуліна, М. М. Кобець ; під ред. проф. В. В. Малого ; НФаУ, Каф. ФММ. - Електрон. текстові дан. - Харків: НФаУ, 2018. – 44 с.
3. Котвіцька А. А. Дослідження впровадження етичного кодексу фармацевтичних працівників України у практичну діяльність / А. А. Котвіцька, І. О. Сурікова, Н. Б. Гавриш // Соціальна фармація в охороні здоров'я. – 2015. – № 1. – С. 45 – 52.

Допоміжна

1. Балджи, М.Д. Етика бізнесу: навч. посіб. / М. Д. Балджи. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 332 с.
2. Біоетика у фармації: навч.-метод. посіб. / О. І. Панасенко [та ін.]. – Запоріжжя: Вид. ЗДМУ, 2014. – 102 с.
3. Білоусова, Н. Історичний генезис становлення і розвитку професії “медичний представник” в Україні / Н. Білоусова // Професійна педагогіка. – 2021. – №1(22). – С. 13 – 22.
4. Етика бізнесу: навч. посіб. / І. В. Сушик, О. Г. Сушик, Я. М. Мартинюк, В. В. Вісин. – Луцьк: РВВ Луцький НТУ, 2019. – 268 с
5. Етика і деонтологія у фармації: Курс лекцій для студентів фармацевтичних спеціальностей. – Херсон: Айлант. – 2020. – 160 с.
6. Етика та деонтологія у фармації: навч. метод. посіб. / Л. М. Унгурян [та ін.]. – Одеса: ОНМедУ, 2019. 90 с.
7. Жадько, С. В. Використання мережі інтернет при просуванні лікарських препаратів до кінцевих споживачів / С. В. Жадько // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2013. – № 2(28). – С. 70 – 73.
8. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (№2801-ХІІ).
9. Закон України «Про лікарські засоби» (№123/96-ВР).
10. Закон України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» (60/95-ВР).
11. Закон України «Про рекламу» (№270/96-ВР).
12. Запорожан, В. М. Біоетика та біобезпека: Підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. – Київ: Здоров'я, 2013. – 456 с.
13. Захарчук, О. І. Деонтологія в медицині: навч. посіб. / О. І. Захарчук, М. І. Кривчанська. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Чернівці: Медуніверситет, 2019. – 242 с.
14. Кобець, М. М. Вивчення сучасного ставлення фахівців до системи мотивації персоналу в аптеці / М. М. Кобець, Ю. М. Кобець, Н. Г. Малініна, О. В. Філіпцова, О. Л. Ібрагімова// Вісник фармації. – 2021. – № 2. – С. 91 – 95.
15. Сметаніна, К. І. Етика і деонтологія у фармації: конспект лекцій / К. І. Сметаніна. – Луцьк: Вид-во...., 2021. – 60 с.

16. Степанчук, В. В. Етика і деонтологія у фармації: Навч. посіб. / В. В. Степанчук, О. І. Захарчук, С. В. Юрнюк. Чернівці: Медуніверситет, 2020. – 147 с.
17. Терешкевич, Г. Т. Історичний вимір біоетики в контексті системи охорони здоров'я (публічно-управлінський сапект) / Г. Т. Терешкевич // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – №15. – С. 138 – 147.
18. Толочко, В. М. Організаційно-психологічні особливості роботи провізора з проблемними відвідувачами аптеки : метод, рек. для підготов, та провед. практ. занять з курсу «Управління та економіка фармації» у сист. післядиплом. освіти спец, фармації / В. М. Толочко, І. В. Міщенко. – Харків : НФаУ, 2015. – 44 с.
19. Убогов, С. Г. Законодавчі аспекти забезпечення дотримання етичних норм у сфері охорони здоров'я / С. Г. Убогов // Інтегративна антропологія. – 2016. – № 1(27). – С. 17 – 21.
20. Чегринець, А. А. Дослідження причин виникнення конфліктів у процесі надання фармацевтичної допомоги / А. А. Чегринець, Г. С. Бабічева, О. Ю. Рогуля // Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. дистанц. конф., м. Харків, 19 берез. 2020 р. – Харків : НФаУ, 2020. – С. 83 – 90.

15. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Верховна Рада України. Законодавство України: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. МОЗ України: <http://www.moz.gov.ua>
3. Щотижневик аптека: <https://www.apteka.ua/>
4. Сайт ВООЗ: <http://www.who.int>
5. Журнал «Соціальна фармація в охороні здоров'я»: <http://www.sphhcj.nuph.edu.ua>
6. Асоціація представників міжнародних фармацевтичних виробників України: <https://aipm.org.ua/pro-airm-ukrayina/>
7. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я: <http://www.apteka.ua/article/65892>
8. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України: <http://www.apteka.ua/article/126803>